

Fecr ve şerq hadiseleri (güneşin doğması ve şefeş hadiseleri)

Namaz vaxtları cedvelinde qarşısında "ulduz işareti" (*) yerleşen imsaq ve işa vaxtları ile elaşeli qısa aşıqlamaları nezerinize çatdırırıq

Qarışıq salılanan namz ve oruc vaxtları üçün,İslam alimleri vaxtların hansı şekilde sitifade edeceyini açıq olraq öz eserlerinde bildirmişdiler.Gütübler daxil,dünyanın her yeri üçün,belli hesap üsullarının ve qaydalarının istifade edileceyi kitablarında bildirdiklerinden ve 1400 ildir sınağdan keçerer geldiyinden ,bunların eyni ile tetbiq edilmesi zeruridir.

İslam ostronunları yazdıqları "Heyet "ve "Kozmoqrafya " adlandırılan "Astronomiya" kitablarında elmi ve ostronomik ifadelerle bu mövzunu yeni 47 derece 33deqiqenin şimalında olan şehirleele elaşeli Fecr ve Şefeş hadiselerini açıq ve aydın şekilde bidirmişler.bu şehelere "şimal istiqametinde yerleşen şehirler" de deyilir.Avropanın Rusiyanın Kanadanın ve yaxud Amerikanın şimal istiqametinde yerleşen şehirler bu çerçivede diqqetle müşahide edilir ve öyrenilir.İslam ostronomları şimal istiqametinde yerleşen şehirlerdeki namaz vaxtları ile elaşedar aşıqlamaları öz kitablarında geniş bir şekilde diqqete çatdırmışlar.

Bele şehirler üçün

Akrab-i- Leyali

İmsağın en son girdiyi vaxt ile yine eyni geceye aid olan işa namazının vaxtı esas götürülerek tekraren işa namazının vaxtı gelene qeder eyni olaraq istifade edilmesi ve ya

Akrab-i- Bilad

Vaxtının geldiği yakın yerin başqa bir ifade ilehesabda tutulan yakın istiqamete aid vaxtların istifade edilmesi İbni Abidin de ve 4 haq mezhebin alimlerinin kitablarında bildirilmektedir.her 2 üsul ile deistifade edilecek imsaq ve işa namazı vaxtları qısaca olaraq bir-birinin eynisidir.

Vaxtı gelmeyen imsaq ve işa namazı vaxtları üçün Akarab-i-Leyali imsaqla son geldiği(girdiyi) vaxt ile yine eyni geceye aid olan işa namazının vaxtı esas götürülerek tekraren imsaq vaxtı girene qeder eyni istifade edilmesi ve ya Akarab-i-Bilad (yakin yeri) üsulları ile ildirilen vaxtlarda imsaq ve işanın vaxtları kimi olduğundan bele yerlerde ve vaxtlarda gelib yetişen imsaq ve işa vaxtlarında kimi olduğundan bele yerlerde ve vaxtlarda gelib yetişen imsaq ve işa vaxtlarında olduğu kimi niyet edib namazlarımızı qılmamız ve oruclarımızı tutmamız vacib buyurulur.

Tanınmış islan ostronomları Ehmed Ziya bey "ELMİ HEYAT" kitabında deyirki qütbe yaxınlaşdıqca sübh ve işa namazlarının vaxtlarının başlangıcı yeni Fecr(imsaq) ve şafaş (yatsı) vaxtları güneşin dogma ve batma vaxtlarından uzaqlaşır.Yani sübh ve işa namazlarının ilk vaxtları bir birine yaxınlaşır.her bir ölkenin namaz vaxtları ekvatordan uzaqlığına gore

yeni istiqamet derecesine ve güneşin meyline yeni ay ve günlere göre dəyişir. İstiqamet dereceləri (90-meyl) den yüksək olan yerlərdə gecə və gündüz heç olmaz. İstiqamet derecesi (meyl+19) dan kiçikdirsə yeni istiqamet dereceləri ilə meyl şems toplamı (90-19=71) və ya daha fərqli olan vaxtlarda başqa bir ifadə ilə güneşin meylinin 5 derecedən fərqli olduğu yaz aylarında şefeq qeyb olmadan güneşin doğması başlayır. Yene İslam astronomu olan Hasib bey (Kozmoqraiya) kitabında nəzərə çatdırıki (istiqamet) enlemi 66 derece 33 den fərqli və y artıq olan mərhələlərdə yerlərdə gecəsiz gündüzlər və gündüzsüz gecələr olur.

Bu 66 derece 33 dəqiqə olan istiqamet dairəsinin ekvator tərfinə doğru 19 derece uzaqda və paralel olaraq bir daire çəkilsə istiqamet (enlem) dereceləri bu iki daire arasında olan yerlərdə güneşin doğması və batması hadisələri olur. İstiqamet derecelərinin hamısı (90 dereceyə tamamlayıcı, yəni tümləri) (meyl+19) dan az olan yerlərdə, yəni istiqamet dereceləri ilə meyl-i şems toplamı 90-19=71 və ya daha fərqli olduğu yerdə və zamanlarda şefeg gözden itmədən güneşin doğması (fəcr) başlar. (66 derece 33 dəqiqə -19 derece 00 dəqiqə =47 derece 33 dəqiqə olduğundan, arzi 47 derece 33 dəqiqə olan fərqli olan yerlərdə şefeg qeyb olmadan güneşin batdığı yerdəki qırmızılıq qeyb olmadan güneşin doğması başlayır

Müeyyen edildiyi kimi istiqaməti 47 derece 33 dəqiqə olan 66 derece 33 dəqiqəyə gəder (66 derece 33 dəqiqə daxil) olan yerlərdə güneşin doğması və batması hadisələri olur. Bu iki istiqamet dairəsi arasında çərçəve içində qalan şəhərləri üçün, 22 iyunun başlanğıcına və sonuna rast gələn günlərində, yeni yay aylarında şefeg gözden itmədən (güneşin battığı yerdəki qırmızılıq yox olamadan) güneşin doğması başladığından imsak və işa namazının vaxtları başlamaz. (Yeni gecə qaranlığı olmaz) Ehli sünnet alimləri tərəfindən bu vaxtların başlamadığı zamanlarda vaxtlarının olduğu ən axırncı günün vaxtlarında qılmaq məqsədə uyğundur. Belə qəbul edildiyindən bu vaxtların qarşısına ulduz işaresi qoyulub namaz vaxtı cedvelinin belə olan şəhərlər üçün alt hissəsinə də ulduz işaresi yerləşdirilərək yanına imsak və işa namazı (yatsı) vaxtları imsaqın olduğu ən axırncı günün vaxtlarıdır. İfadesi digətimizə çatdırılmışdır (ifadəsi yazılmışdır)

Burada, qarşısında (Ulduz işrası) yerləşən imsak və işa vaxtlarına aid olan günlərin hesabı, bir yerin istiqaməti 47 derece 33 dəqiqə olan nə qədər böyükdürsə yeni qütbe doğru yaxınlaşdığı nisbətə bunla müqayisə edildikdə yüksək olur. Bir yerdə eger imsak vaxtı yoxdursa işa vaxtında gəlmir belə vəziyyətlərdə imsak olduğu ən axırncı günün vaxtı ilə o gündün işa vaxtı təkrarən işa vaxtı gərəne qədər olduğu kimi istifadə edilir.

“İmsak vaxtı” girməyən günlərdə olduğu kimi yazılaraq və qarşısına “ulduz işaresi” qoyularaq bildirilən vaxt imsaq vaxtıdır və imsaq vaxtı olaraq qəbul edilir. və digər günlərdəki imsaq vaxtları kimidir. Eyni qayda ilə “İşa” vaxtında başqa günlərdəki işa vaxtı kimidir.

Qarşısında “ulduz işaresi” ilə bildirilən imsak və işa vaxtları, eyni ilə “İmsak və “İşa” vaxtları kimi olduğundan, başqa tərəfində ulduz işaresi yerləşməyən (qoyulmayan) günlərdə

nece niyet edirdikse, eyni şeklde niyet edib, namzalarınızda eyni şekilde qılmaq ve oruclarınızı da eyni şekilde turtmaq vacib buyrulur.

Hanefi mezhebinde ne geder olursa olsun, vaxt namazlarının hem şerti, hemde sebebi olduğundan , sebab olmayınca yani vaxt girmeyince o namaz farz olmazi, vaxt girmeden de qılınmazsa, bezi alimlere göre qısa gecelerde şefeq gözden yox olmadan güneşin doğması başladığı ölkelerde işa ve sübh namzalarını da qılmaq farzdır. Bu bakımdan,bu iki, nazma vaxtının başlamadığı zamanlarda bu namazları vaxtlarının olduğu en axırncı günün vaxtlarında qılmaq megsede uygundur HADİS-İ ŞERİFLERDE günde 5 defe namaz qılmağı emredildiği ve namazın sayısının 5 olduğu buyurulduğundan, qısa gecelerde şefeg qırmızılığı yox olmadan güneş doğmasının başladığı ölkelerde işa ve sübh namazlarını da qılmaq farz olduğu bezi İslam alimleri terefinden bildirildiği üçün qarşısında “Ulduz işaresi“olmayan günlerdeki kimi qarşısında “Ulduz isaresi “ olan vaxtlarada uygun hareket etmek bütün alimleri buyurduqlarına uyqun olur. Müslümanlar .bütün ibadetlerinde ehtiyatlı hareket eder.